

de ovend

Stellingwarfs tidschrift

22e jaorgaank no. 3
juni 1994

Kolofon

De Ovend wodt uitgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en komt zes keer in et jaor over de heerd bij de leden/ab. In dit blad verschiene bi'jdrengen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbewevinge.

Redakteur: Johan Veenstra.

Buro-redakteur: Pieter Jonker.

Zetwark: Trijnie Gibcus-Telkamp.

Omslag: Sietske A. Bloemhoff.

Drok: Van der Meer, Oosterwoolde.

Administraosie: Stichting Stellingwarver Schrieversronte,
Bongheer 1, 8431 GT Oosterwoolde,
Postbusse 138, 8430 AC Oosterwoolde.
Tillefoon: 05160-14533.

Lidm./Ab.: f 17,50 in et jaor.

Losse nommers: f 4,00.

ISSN 0166-7351.

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

In dit nummer:

Foto's: blz. 1, 22, 23 Jantina Vledder-Nijboer privé.

blz. 4 Henk Oostland.

blz. 9, 10 Rika Vonk privé.

blz. 19 Sieb van der Laan.

Tekenings: blz. 28, 29, 30, 31 Sietske Bloemhoff.

Foto omslag: Albertine Vledder in heur jassien van iekhoortiesbont (zie: Post uut Kolomna).

Inhoud

Fenna Bruinenberg	
<i>Tinus Veenstra, een biezunder man</i>	3
Joukje Postma-van Roeden	
<i>Stemmen</i>	6
<i>Krummelties</i>	7
Rika Vonk	
<i>De karke van Euverburen</i>	8
Klaas Knillis Hofstra	
<i>Deng!</i>	11
Wiebe Nijboer	
<i>Mien Stellingwarver wottels</i>	12
Janke Bos-Ketellapper	
<i>Eerst mal kieken, laeter lachen</i>	17
Otto de Vent	
<i>Hendrik Bron zicht graeg lachende meensken</i>	18
Jantina Vledder-Nijboer	
<i>Post uut Kolomna</i>	21
Johan Veenstra	
<i>Marjan Berk</i>	24
Johan Veenstra	
<i>Is 't niet zo?</i>	25
Peter Riksmas	
<i>Een stokkiesschriever in de Stellingwarven</i>	26
Sietske Bloemhoff	
<i>Piepmoes en de vlinder</i>	28

Tinus Veenstra, een biezunder man

Op 'e thee bij Tinus Veenstra in Rikkin-gehof is een belevenis. Wie is disse Veenstra en wat is d'r zo biezunder an disse man? Veur mi'j zit een ongeleuflik energie en krasse man van 97 jaor. Et is een slim principieel en beweugen meenske, disse Veenstra. Hi'j is anti-militarist, vri'je socialist, gehielonthoolder, vegetariër en tot veur kot nog slim aktief mit et schrieven van boeken en inzunnen artikels in de kraanten over misstanen in de wereld. Hi'j korrespondeert mit invloedrieke meensken; o.e. mit keuninginne Beatrix (n.a.v. heur kastbosschoppen), mit preensesse Irene (n.a.v. heur toespraoke tiedens de grote pertest-demonstraosie in Amsterdam en Den Haag, daor as Veenstra aktief an mitdee), verscheiden poletieke kopstokken en ere personen die de meensken wat te zeggen hebben. We duken es in et verleden van disse boeiende persoonlikhied. Zien oolden weren meensken die hadde warken mos-sen om an de kost te kommen. Mit 12 jaor kwam Veenstra van schoele en gong hi'j warken as boereknecht. Doe hi'j 15 wodge, kwam hi'j as leerjonge in de bouwvak telane. Hi'j wol altied al geern timmerman wodden. Laeter het hi'j nog een annemers-bedriefien had. In 1916 mos hi'j onder dienst. Hi'j wol eins dienst weigeren, mar hi'j is toch gaon. De reden was dat hi'j et zien oolden niet andoen wol omdat hi'j dan grif in de cel kommen zol. Nóg zegt Veenstra dat de dienstplicht de grootste misdaod is die jongkerels oplegd wodt. Doe hi'j onder dienst was het hi'j vaeke butengewoon verlof had deurdan hi'j as laandbouwer-timmerman niet mist wodden kon. De diensttied het een belangrieke periode west veur zien veerdere leven. In 1925 brak in de warkverschaffing van de drie noordelike perveensies een staeking uut. Braandpunten in de stried weren de

vroegere veenstreken. De omstanigheden daor as onder warkt wodden mos, weren poer min: zwaor wark veur een hongerloontien, vernederings en beledigings. Veenstra keus vanzels de kaant van de staekers. Hi'j vuulde him d'r stark bij betrokken en brocht berichten over van et iene naor et aandere plak. Hi'j vertelt dat dit niet altied zonder geveer was. Hi'j was mit een kammeraod onderwegens van Donkerbroek (daor as hi'j woonde) naor Appelsche, doe ze bij et vroegere Compagnonshotel anhullen wodden deur vier man militaire pelisie, twee marresjesees en een gemiente-veldwaachter. Et was naemelik verbeuden om te fietsen, mar dat wussen Veenstra en zien maot niet. De burgemeester van doedestieds, Falkena, en Merkuur, de gemiente-veldwaachter, nammen heur een verheur of. D'r wodge naor heur naemen vraogd, hoewel ze die echt wel kenden vanzels. "Dat gaot jim niks an," was Veenstra zien bescheid. Dat vul netuurlik niet goed en Merkuur haelde d'r twee man militaire pelisie bij. Veenstra zee dat hi'j et nuttelos vun him tegen geweld te verzetten. "Geweld?" zee Merkuur, "hier is gien geweld." "O nee," zee Veenstra, "wat is dit dan?" en hi'j wees naor al et waopentuug dat d'r opstaepeld lag. "Wi'j fietsen ongewaopend over de diek en wo'n oppakt deur zeuven zwaor bewaopende manluden. Is dat geweld van óónze kaant?" Neffens Merkuur deden ze alliend mar heur plicht. De beide mannen zeden heur naeme en konnen naor huus gaon. Een peer daegen laeter wodge Veenstra, doe hi'j de fiets van zien heit bruukte, dit vervoermiddel ofpakt. Hi'j het doe even van man tot man praot mit burgemeester Falkena over de staeking en waaromme as Falkena en zien mannen mit wapens tegenover de meensken stonnen. Neffens

Tinus Veenstra.

Veenstra wodde et de arbeiders onmeugelik maekt op een eerlike maniere te leven en te warken. Nao dit gesprek kon hi'j weer op 'e fiets naor huus weeromme gaon. De staeking was een peer daegen laeter oflopen.

"D'r weren vanzels ok aandere, mooiere hoogtepunten in mien leven: mien trouwen in september 1929 en de geboorte van de beide kiender in 1930 en 1933."

In 1936 gong et timmerbedriefien van Veenstra om de klinke deurdat twie van de beste klaanten bi'j him weg gongen, niet vanwege de kwaliteit van zien wark mar om Veenstra zien principes. Hi'j hadde naemelik drie keer veur langere tied wark kriegen kund veur militaire zaaken, mar hadde et weigerd.

"In 1940 brak de Twiede Wereldoorlog uut. We woonden doe in Appelsche. De hiele oorlogstied het iene verschrikking west, iene bonke leed en ellende. Wi'j, mien vrouw en ik, hebben in die tied daon wat we konnen. Oons huus was riegelmatig deurgaankshuus veur onderdukens naor een vaast adres. We hadden drie zomerhusies, daor as iene van op et terrein van "Tot Vrijheidsbezinning" ston. In die husies zatten geregeld onderdukens. Et wodde bi'j de meensken ok bekend dat d'r Joden in et boshusien zatten. Ok de vi'jaand kreeg d'r op et laest locht van. Gelokkig konnen de Joden vlochten, mar mi'j kregen de Duutsers te pakken. Op 27 meie wodde ik oppakt deur twie dörpsbewoners, Hans Küter* en Hendrik van der Meulen. De eerste was de schrik van de omgeving. Ik mos drekt zeggen waor a'k de Joden onderbrocht hadde. 'k Hebbe altied volhullen da'k d'r niks van of wus. Deur dat mar vol te hollen bin 'k d'r deurscharreld. Via et buro in Oosterwoolde wodde ik overbrocht naor et Scholteshuus in Grunningen. Ik wodde mishandeld en sleugen. Doe 'k naor et Huus van Bewering brocht wodde, kree'k as vrundelike waorschouwing mit: "Aj' zeggen wat as d'r hier gebeurd is, slaon we je dood." Gelokkig kwam ik een weekmennig laeter vrij. Dat was weer een hoogtepunt in mien leven om nooit te vergeten. Mit et aende

van de oorlog weren disse vreselike dingen veurbi'j. Mar wat hewwe vandaege-de-dag van et verleden leerd? Niks. D'r bin op dit mement over de hiele wereld 150 oorlogen gaonde. Daoromme wodt over de hiele wereld de dienstplicht neudzaekelik vunnen. De waopenindustrie is et grootste en meest weenstgevende bedrief op 'e wereld wodden. An et gewone volk wodt de rekening prissenteed in de vorm van een almar deurgaonde twiedieling van de saemenleving in aarm en riek."

Veenstra vint dat waopens gien vrede brengen kunnen. Ze kun allienig mar doodmaeken, schenneseren, kepot maeken.

"De wereld zal niet eerder warkelike vrede kennen veurdat d'r sociaole gerechtigheid is."

* Over Hans Küter het Ybe Duursma in *De Ovend*, 21e jaorgaank no. 1, et verhael *Een hongerkind* schreven. (red.)

Stemmen

Hebben jim ok te stemmen west, meensken? Now, dat is me toch een heisa!
Vrogger gong ik nooit, heur, ik zee altied: "Ik bin thuis de baos, dus mit stemmen he'k niks te maeken." Mar mien buurvrouw het me d'r op wezen dat thuis allienig niet genog is. De opkomst van de vrouwluden in de poletiek moet deuzet wodden, zee ze, want vrouwluden doen et hiel eers.

Now, daar bin 'k et wel mit iens. As mien kerel de huusholing doen zol, was 't niet best. We kregen grif alle daegen applesmotze en een gehakballe en soepenbri'j toe. Grune gruunte vint hi'j kiepevreten, mar dawwe dat now krek neudig hebben veur de vitemenen, vint hi'j geklets. Stofzoegen het hi'j ok een hekel an, al dat lewaai an de kop, zegt hi'j, en et is hier toch schone, ik zie niks liggen.

Wussen jim trouwens, vrouwluden, dat dat een mooi middel is om de manluden de deure uut te kriegen aj'm et nocht van heur of hebben. Stofzoeger uut de kaaste en vot bin ze!

Mar om op et stemmen weeromme te kommen, we hadden zoe'n kaorte kregen en daar moe'j in oons geval mit naor de schoele in Hooftwoolde. Wi'j d'r op 'e fiets henne, mien kerel en ikke. Hi'j zee onderwegens nog: "Now moe'j goed kieken hoe as 't gaot, want et is ingewikkeld, heur, en aj't niet begriepen dan vraog ie mi'j mar, want ik wete wel op wie a'k stemme."

Ik zee: "How, zo zuwwe niet, ik hebbe zels ogen om te kieken, en wat mi'j et beste toeliect, daar stem ik op."

Bi'j de schoele knoffelde ik haost van de fiets of, dat ik hadde al zwaor de pest in, want in plak dat mien kerel naor mi'j ommekeek, ston hi'j al te praoten mit een dikke boer, en die kreup hi'j zowat in de buse. Ik heb him bi'j de aarm grepen en zee: "Kom mit, d'r op of." Want ik viene mit belangrieke dingen, daar moe'j mit

mekeer veur staon en mekeer helpen as 't d'r op ankomt.

Kommen we daar de schoele in, staot me daar aldereerst de meester. Now, ik dochte, wat het die mit et stemmen te maeken, mar nee, heur, die hadde d'r niks mit te maeken, die zee allierend vrundelik goeiendag. Now, dat vien ik aorig, heur, al vun ik et vanzels wel spietig dat et gien vrommesien was, die de baos is in schoele, zo veer bin we dus nog niet, mar dat komt ok nog wel.

Mar goed, we kommen et lekaal in en ik keek mien ogen uut, et was jaoren leden dat ik in een schoelelekaal west hadde. Meensken, meensken, wat een veraandering! Mooie bloemen veur de raemen, mooie plaeten an de waand, en stoelties en taofelties. Ie zollen veur de aorigheid weer naor schoele gaon. Allierend et anzicht al. A'k an vrogger daenke, hoe wi'j mishandeld binnen mit die hadde baanken, dan is d'r een protte verbeterd.

In et midden van et lekaal stonnen twee taofels tegen mekeer, mit drie stoelen d'r achter en daar zatten de 'hoge heren', za'k mar zeggen, mar doe 'k goed keek zat me d'r verempeld ok al een vrouw tussen. 'k Wus niet wa'k zag, dat d'r ok al vrouwluden op et stemburo zatten. Ik kon mezels wel veur de kop slaon, da'k nooit eerder te stemmen west hadde, want ik hadde daar ok zitten kund. En now he'k dat es goed ofloerd, ze doen daar oe zo gewichtig, mar et het niks om de hakken, heur.

De veurzitter, die zit in et midden, en daar moe'j je kaorte an geven, die lest je naeme dan op, en dan staot je naeme angeven in een groot boek as 't goed is. Dat meenske zuukt dat op en zet d'r een krusien achter, now, krusies zetten kan 'k ok wel. An de aandere kaant van de veurzitter zit ok iene, en die zet ok een krusien op een liste, die man kan grif niet schrieven.

As dat gebeurd is kriej' een pepier waar de pertijjen op staon. Now, dat was me een grote lappe!

Ik hadde d'r muuite mit om alle naemen te lezen en ik zag d'r ok naemen op staon, daor a'k van dochte: now, as die op zoe'n liste staon, kun ze mi'j d'r ok wel op zetten, mar ja, mi'j vraogen ze niet.

We hebben daor wel een half ure omme-dangeld en eindelijk he'k mar een vakkien rood maekt, veur een vrouw netuurlik.

Krummelties

FOTO

De foto van Otto de Vent op blz. 13 in de veurige *Ovend* wodde niet maekt deur Sietske Bloemhoff, mar deur Fred Platje.

FRAANSE PARRECHUTISTEN

In et verhael *Fraanse parrechutisten in Appelsche* van W.H. de Vries in de veurige *Ovend* staon een peer onnauwkeurigheden.

In et verhael is spraoke van een vliegtuug, dat niet in odder was, en een nacht laeter vanof de basis Rivenhale bi'j Ipswich disse kaant opkwam. Dat vliegtuug kwam niet bi'j De Smilde an de grond, zoas in *De Ovend* staot, mar de bemanning wodde daor dropt.

In et verhael kuj' ok lezen dat ien van de Fraanse soldaoten bi'j Appelsche sneuvelde. Dat is niet waor, de bewuste soldaot, Henri Louis Pintaud, sneuvelde bi'j Haulerwiek.

KURSUS STELLINGWARFS I

De jaorlikse kursus Stellingwarfs I wodde begin april in Berkoop ofsleuten mit et examen, dat onder toezicht ston van et Nedersaksisch Instituut van de Rieks Universiteit van Grunningen. Dr. Henk Bloemhoff was as kommiteerde anwezig. Van de tien kursisten konnen d'r negen mit een diploma naor huus toe gaon. Slaegd bin: de vrouwluden Jannie Mesken-Luiting (Oosterwoolde), Fokje Siegersma (Ni'jhooltpae), Janke Nijboer (Berkoop) en de manluden Piet Kramer (Mildam), Jan Oosterhof (Wolvege), Joop Oosterhof (Ni'jhooltwoodde), Jo Mesken (Oosterwoolde), Roelof Schoemaker (Oosterwoolde) en J. Kraaijer (Steggerde). Kursusleiders weren dit jaor: Henk Bloemhoff, Pieter Jonker, Zwaantje Kuiters-Keizer en Geert Lantinga.

De karke van Euverburen

Doe Euverburen nog een karke hadde was et een schilderachtig mooi plakken mit een protte mooie netuur. De geschiedenis vertelt daj' vroeger in et streekdörp Steggerde twie keer een dörpskoeme tegenkwammen: Steggerdesloot en Euverburen. De karke van Euverburen wodde in 1839 bouwd, mar dit karkien hadde een veurgeschiedenis, daor we eerst wat van vertellen zullen.

Meer as honderd jaor veur die tied wodden d'r in Euverburen al karkdiensten hullen. Veur 1795 misschien wel stiekem, of dat et gezag een ogien dichtekneep. Laeter, doe de r.k. eredienst in Friesland niet meer verbeuden was, gebeurde et in et eupenbaor. As verdudeliking: tussen 1580 en 1795 was de r.k. eredienst in Friesland verbeuden.

Veur 1839 wodden de diensten vermoedelik in een schure of op een zoolder hullen. Dat dot bliken uut een schrieven van 1809. Uut datzelde schrieven kuwwe al wel opmaeken, dat de perochie d'r doe wel an warkte om een betere karke te kriegen. In ieder geval woonde d'r in 1749 al een priester in Euverburen: broeder Arnesthus. Nao him zollen nog een protte aanderen kommen. In oolde geschriften kuwwe d'r van lezen. As onderkommen kregen disse priesters een pat van een pattekelier huus. Uut oolde antekenings bliekt ok dat d'r in Euverburen in 1805 een huus of husien was, wat de veurloper van de laetere pasteri'je west het. We lezen letterlik: *Eigenaar de roomse kerke; en bruiker N. Rooswinkel, zijnde rooms pastoor.*

Die pestoor Rooswinkel wodt ok nuumd in een geschrift uut 1810. Hi'j vragt dan an et Riek om vri'jstelling van et betaalen van de f 25,-, diej' eins heuren te betaalen aj' een peerd holen veur je genoeg. Et gaot alliend over een peerd, niet over ok nog een koetse. Hi'j vreug die vri'jstelling

omdat hi'j et peerd niet veur zien genoeg hadde, mar hi'j hadde et neudig veur zien wark, omdat, zo schreef hi'j, buten Steggerde nog een bidplak bedienen mos. Ok mos hi'j op bezuuk bi'j meensken van zien perochie, die in aandere plakken woonden. Nuumd wo'n: Donkerbroek, Else en Ooldemark. Et staot niet vaaste of pestoor Rooswinkel daor vaeke henne gong, vaaste ston wel dat hi'j niet zonder peerd kon.

Et zol te veer gaon om alle pestoors die hier van 1740-1922 warkten en woonden bi'j langes te gaon. We zullen een stokmennig mit naeme numen, zoas pestoor Schutten, die in Euverburen was doe de karke bouwd wodde. Pestoor Schutten moet niet verwisseld wodden mit pestoor Schutte, die hier van 1859-1885 was en daor een straote naor nuumd is. Pestoor Schutten was hier van 1826 tot 1846. Daorveur het hi'j ongeveer vier jaor pestoor op Amelaand west. De bouw van de karke kwam in 1839 klaor op et plak daor vroeger de oolde schuurkarke ston. Een geweldige veuruutgaank. Wel spietig, dat dit karkgebouw et gien honderd jaor volhullen het. De tegenworige karke an de Pepergeweg dateert ommes van 1921. De veurnaemste reden om de tegenworige karke te bouwen het misschien wel west, dat die van Euverburen vusen te klein was veur et wassende tal geleuvigen. Wat zal et doe trouwens een muute kost hebben en wat zal et de meensken een offers kost hebben om in die armoedige tied een karke te bouwen.

Anvaankelik zal d'r wel een smal laandweggien west hebben om in Euverburen te kommen, mar d'r kwammen ok plannen om een beter begaonbere weg naor de karke an te leggen.

Et karkbestuur kocht in 1838 een hoekien laand mit een weggien, vlakbi'j et schuurkarkien, van de familie v.d Hal uut

De karke van Euverburen.

Paosloo. Doe die koop aachter de rogge was, konnen vri'jwilligers an 't wark om de weg naor de karke wat brieder te maeken en te verhaddden mit puun en balstiender. Alles mit de schoppe en peerd en waegen. Wat ok een veuruutgaank was, dat was de luudklokke in de toren van et karkien van Euverburen. De klokke wodde niet allienig luded om de karkdiensten an te geven, mar veerder ok nog drie keer daegs, op vaaste tieden, zodat alleman de goeie tied wus. Een hiele veuruutgaank aj' bedaenken dat d'r doe nog gien radio, tillevisie of tillefoon was. Et kwam doe daegeliks veur dat de meensken tegen mekeer zeden: "Zet de klokke even op 'e tied, de Euverburen lödt."

Hoe de klokkeluder of -luudster altieten op 'e hoogte van de goeie tied was, dat is muuilik te zeggen. Wel is bekend dat meester Koning hier jaoren veur zorgd het. Elke morgen leup meester Koning naor et station in Peperge, waar ze him de percieze tied vertelden. Hi'j hadde een goed gelozie en zo verschafte hi'j de goeie tied an zien buren, die et klokkeluden verzorgden.

Aj' op 'e foto et binnenste van de karke bekieken, dan ziej' pietereulielaampen

hangen veur de verlochting. Pas in 1924 kreeg Steggerde elektrisch. In Euverburen kregen ze dat nog ien of twie jaor laeter. Bi'j de winterdag, as 't morgens bi'j de vroegmis nog duuster was, dan wodden veur de dienst de pietereulielaampen ansteuken. Staonde op een baank wodde de laampe naor onderen trokken en zo koj' d'r krek bi'j om de laampe mit een lucefes an te stikken. Veur et uitdoen hadden ze een laampe-utblaozer. Dat was een buize van ongeveer aanderhalve meter lengte, die an et aende wat ommebeugen was. Die wodde boven et laampegglas hullen en zo konnen de laampen, zonder dat iene him hoefde te branen, uitblaozen wodden.

Van et bouwen van de mooie pasteri'je, zoas we die laeter in Euverburen had hebben, is spraoke in 1855/56. Aachter de pasteri'je het een prachtige tuun legen mit mooie polleboel: witte en paorse seringgen, redenders in zeker drie kleuren en bluiiend hoolt, daor we de naeme doe niet van kenden. De hiele zoemer ston d'r wel wat in de bluii. En dat alles wodde omgeveur deur een roodbeuken hege.

In de jaoren 1896/97 kwam een boer uut Euverburen bi'j pestoor Batenburg om

Zo zag de oolde roomse karke d'r van binnen uut.

zien zeune deupen te laoten. De pestoor vreug an de heit: "Zoj' laeter wel wark veur al je zeunen op 'e boerderi'je hebben?"

Mar de boer die zee: "D'r is hier heideveld genoeg."

An warkelooshied wodde nog niet docht. En toch... 30 tot 35 jaor laeter was d'r weinig of hielemaole gien heide meer te zien om Euverburen henne. Spietig dat d'r niet wat overbleven is.

In 1855, bi'j de bouw van de pasteri'je, kwam d'r ok een schure of koetshuus bi'j, de pestoor hoefde niet meer op et peerd, mar kon d'r mit et peerd veur de koetse op uut. Laeter is et peerd weer voldaon, want een peerd d'r op naohlen kostte de karke geld, en dus wodden d'r vri'jwilligers inschaekeld, boeren of boerezeunen, die dan mit heur eigen peerd kwammen om de pestoor in de koetse argens henne te brengen. Totdat de fietsen kwammen...

De Karkelaene het vroeger een laene west mit mooie bomen d'r bi'j langes. Veur en nao de karkdiensten was et een drokke

verkeersweg: kapwaegens, brik- en kleedwaegens, tilberies, en volk dat lopende naor de karke gong. Vrouwluden mit Friese kappen of hoeden mit bloemen en veren. Jonge maegies hadden ok hoeden of mussen op. Een protte manluden hadden petten op. Hoge petten en mooie zwatten. Schoelejongen hadden ok wel petten op. En bi'j pattie manluden koj' een prachtig gelozieketten op et vest zien bongelen.

Op 'e foto van et interieur is (al is dat niet slimme dudelik) de preekstoel ok te zien. Die preekstoel is deur pestoor Schutte hielemaole mit de haand van iekenhoolt maekt. Now is diezelde preekstoel te bewonderen in de tegenworige roomse karke. Hi'j moet dus al meer as honderd jaor oold wezen, want pestoor Schutte is in 1885 vanuut Steggerde naor Deventer gaon.

Iene pestoor moe'n we nog even bi'j naeme numen. Dat is pestoor Koen, die van 1899 tot 1919 pestoor van Steggerde was. Veur himzels hadde hi'j weinig eisen

en hi'j gaf zo vule as hi'j kon vot an de aarme meensken. Zo slim dat hi'j zels in muulike omstaandigheden kwam. Dat dee blieken, doe pestoor Koen overplaetst wodde naor Olst. Doe wodde d'r eerst een kollekte veur him hullen om de reis- en verhuuskosten veur him betaalen te kunnen.

Pestoor Koen is in 1919 opvolgd deur pestoor Buve. De bouw van de ni'je karke, daor pestoor Koen mit aanderen al mit an et veurbereiden west hadde, kwam now meer an de odder.

De oolde karke van Euverburen is in 1922 ofbreuken. Spietig aenlik, dat hi'j niet veur wat aanders bruukt wodden kon. Een museum of zo. Dan hawwe d'r now nog es henne gaon kund. Mar dat is niet gebeurd, et karkien van Euverburen is veurgoed verleden tied.

Et verhael over de karke van Euverburen is een inkotte versie van et verhael, dat in juni 1989 publiseerd wodde in De Hoeksteen, de dörpskraante van Steggerde. (red.)

Deng!

(4 JUNI 1989)

W	I	B	G
A	S	E	I
N		I	E
	D	J	N
W	O	I	
E	O	N	P
H	D	G	E
-	S		K
L	C	W	I
I	H	O	N
N	E	D	G
	U	T	
	T		M
	E	N	E
	N	O	E
		O	R
		I	
		T	

K K H
 L N O
 A I F
 A L S
 S L T
 I R
 S A

Mien Stellingwarver wottels

"Ik bin Stellingwarver." Vri'j vaeke heb ik disse uutspraoke daon, et meest vanzels in situaosies waor aj' et verlet hebben om je te onderscheiden van aanderen. Frieslaand lient him daor goed veur. Meerst vraogen de meensken uut belangstelling. Zo now en dan bruukte ik die uutspraoke as waopen tegen al te fanetiek Fries taelgedrag, mar dat komt gelokkig haost niet meer veur.

Niet zo vule meensken buten oonze perveensie hebben weet van de Stellingwarven. Ze kieken je wat ongeleuvig an, aj' uut de doeken doen dat et Stellingwarfs prominent veurkomt in de dialectenatlas van Jo Daan. As taelminderhied vienen ze oons wel interessaant, zeker aj' d'r bij vertellen dat de Friezen wel es klierig en muilik tegen oons deden. Dan was d'r sympathie veur oonze streek. Dit goodwill-wark veur de Stellingwarven heb ik in stilte daon. Beroemd bin ik d'r niet deur wodden, liek as John Kennedy, die mar ien keer hoefde te roepen: "Ich bin ein Berliner."

"Zo is et leven, verschil moet d'r blieven," zee Tiedger Zacht en gong om half negen op bedde. (En Kennedy het et wel slim vaeke rippeteerd, zeggen de insiders.)

D'r weren ok wel ogenblikken dat ik dochte: "Bin ik wel een echte Stellingwarver, kan ik wel anspraoke maeken op die titel?" Zo stam ik niet uut oolde Stellingwarver families. De Nijboers heb ik in een boek beschreven as een Opsterlaanse boerefamilie. Pas in 1875 kwam pake Eeuwe Kornelis uut Siegerswoolde as jonge boer naor Donkerbroek, tegen De Haule an; ze verhuusden in 1905 naor Klaozinge. Zien veuroolden woonden op 'e Hemrik en Lippenhuzen-Terwispel. Beppe Fokje Wouda kwam uut de hoeke Ureterp-Drachtster Kompeni'je. De Van Loons hadden een veursprong op

de Nijboers. Et verhael in de familie was, dat ze omreden van waetersnood uut Ooldemark naor de hoge gronden van Oost-Stellingwarf trokken. Ik hadde altied anneumen, dat dat dus in 1825 was, et jaor van de grote ramp, doe twie-dadde pat van Frieslaand onder waeter ston, tot op et west van Berkoop. Mar Pieter van Loon kwam al in 1801 naor De Haule. Mien reaktie, doe ik dat uutvun: "Ik geleuve nooit meer zomar verhaelen uut de familie."

Laeter leesde ik, dat d'r ok in 1800 hoog waeter west het. Et veurgeslaacht van Pieter van Loon kwam uut de kop van Overiessel, Meppel, Liwwadden en naor et familie-verhael wil (!) uut et graafschop Loon, bij et Zuudnederlaanse Luik. Beppe Koopje Schurer, trouwd mit Andries van Loon, komt et meest in anmarcking veur de titel "van oolde Stellingwarver families". Mar de oorsprong van de Schurers ligt in Duutslaand; naemen as Bartholomeus, Jacobus, Johannes en Mattheus wiezen daor ok op. Veerder as half wark kom ik mit mien familie dus niet.

Hoe staot et d'r mit mi'jzels veur? Ik begin mar mit een pluspunt: ik bin geboren in Oost- en opgruid in West-Stellingwarf. As schoelekiender in West, kenden wi'j et bestaon van typische Oost-naemen as Dongstra, Hartholt, Ten Hoor, Piekeboer, Van Rozen, Tiesinga, Wemer. Ok aandere naemen bleven makkelik in oons onthoold: Bult, Dol, Tel, Trul, Drok, Meek, From. De meensken die bij disse naemen heurden kenden we niet, op een peer nao. Goenend van oonze Oost-Stellingwarver tanten, waor as wi'j in de kotte zoemervekaansies uutvanhuusden, hullen niet altied rekening mit oonze onkunde. Mar goed, oonze Oost-Stellingwarver ofkomst was thuss een realiteit.

Nao schoele- en studietied heb ik niet meer in de Stellingwarven woond, praot

ik niet vaeke meer Stellingwarfs en ik heb ok nooit de kursus volgd. As Henk Bloemhoff in *De Ovend* vragt naor uutleg en betekenis van een betien appatte woorden en uitdrukkings, dan bak ik d'r echt niks van. Dus zels kom ik kwaolik an half wark toe. Dan mar weeromme naor de familie. Uut een soorte van sneupersdrang zuuk ik wel es wat op in oolde dokumenten. Een vraoge waor ik al lange op bruuide was: waaromme kwam Pieter van Loon naor De Haule en niet naor X of naor Z? Hi'j was, bliekt uut een stok, *Mr. Bakker op de Oudemarkt*. Kon hi'j zomar zeggen: we gaon de kaante van De Haule op en wo'n daor boer? Zo ienvooldig zal dat ok om 1800 henne niet west hebben. Mar et antwoord is vri'j simpel. Pieter arfde van Wijbe Nijenhuis, zien schoonvader, en eigener van (dielen van) plaetsen an weerskaanten van de Schaansdiek (Kruusweg). Pieter van Loon kwam te wonen tegenover et stee, dat now deur Pieter Jonker bewoond wodt.

De volgende vraoge kwam rap op: wie was Wijbe Nijenhuis? Om twee redens wol ik daor een antwoord op vienen. Gerke Mulder het schreven: *Wie deze Wijbe Nijenhuis is geweest, is mij niet bekend*. Now, dat zol ik dan wel es even uutzuken. Want ien ding wus ik: van him heb ik mien veurnaeme (mit drie tussenstappen).

Wijbe Nijenhuis (ok vaeke schreven as Nienhuis, inkeld es mit twee stippies op de e) woonde op Der Izzerd, was daor boer en ok stelling of dörprechter. Hi'j wodde geboren in 1715 en was de ooldste zeune van Jan Roelofs Nijenhuis, die ok stelling was en laeter bi'jzitter. Volgens Popping weren bi'jzitters (of mederechters) *van de verstandigste en beste mannen uit de ingezetenen, staande ter goede naam en faam*. Zo ston et vanzels op pepier beschreven, mar in de praktijk weren et meest mannen mit macht. Wie bezit hadde, had stemrecht en dus macht. De bezitters maekten onder mekere ofspraoken en regelden dienst en wederdienst. Jan Roelofs kan best wel een verstaandige man west hebben, mar et volgende gefte wel te daenken. In 1738 weren de plaetsen 15, 16 en

17 op Der Izzerd zien eigendom. In 1747 bin de soolsteden van 15 en 16 van grietman Onno Zwier van Haren; mar et laand is nog van Jan Roelofs. De grietman hadde d'r twee stemmen bi'j kocht en ondertussen was Jan Roelofs bi'jzitter wodden. Lichtkaans had hi'j d'r veurdiel van, dat zien mem Frouckien Lyckles uut de Lycklama-familie stamde.

Wijbe Nijenhuis kreeg 8 dochters; Hiltje trouwde in 1794 mit Pieter van Loon.

Heur vule jongere zuster Janna was zes jaor daorveur al trouwd mit koopman Hendrik Kroes, ok uut Ooldemark. Twee aandere zusters weren ok mit een koopman trouwd. As d'r iene beweren zol dat Wijbe koopman in dochters was, dan wil me dat wel an.

Zels trouwde hi'j ok niet een slechte perti'j; in 1744 wodde Andriesjen Andries uut Riesberkaampen zien vrouw. Zi'j was de dochter van Andries Alles, geboren in 1677, die een zeune was van Alle Lenses en Andersien Anders. Ze woonden op de plaets de Riesen, soms in de boeken ok wel de Rijsen. (Nog altied staot daor een plaetse, een peer honderd meter van de Riesberkaamperweg, goed te zien vanof de weg naor Else.) Alle Lenses zien naogeslaacht gaot him Van Riesen numen; leden uut die familie hebben funkties beklede in West- en in Oost-Stellingwarf.

Disse oolde Stellingwarver familie bezorgt oons hiel interessaante gegevens, mar ik maek et niet zo bont as de volksmond, die wel es beweerd het dat et in oorsprong om een Duutse familie Von Riesen gong. En toch is d'r wat mit de naeme, want as de historie even langs een aander spoortien lopen hadde, dan hadden ze niet Van Riesen mar Koopmans hieten. Alle Lenses was ofkomstig van Lege Duurswoold en kwam deur zien trouwen naor de Riesen; Andersien was daor geboren en opgruid. Alle is niet oold wodden en zeuntien Andries was dus half-wees. Zien voogden mossen al zien inkomsten en uitgaoven opschrieven en zoks staot in weesboeken. Wel hiel biezunder intrigerend bin inkomsten *wegens het arfgoet uijt hollandt, 62 car*

andrijs anders
duurswolde 1697

Haandtekenings van Anders (= Andries) Alles en zien mem Andersijen Anders.

gld en 8 st. Et haelen van het gelt uijt hollandt kostte 3 caroli guldens en 8 stuver.

Et boek gefte een boel infermaosie over zien familie in Oost-Stellingwarf, de laeter bekende Oosterwooldiger familie Koopmans, waar as de veurnaeme Lense altied een centraol plak in had het. In 1693 gaon Jan Lenses (omke van Andries) en zien vrouw dood en Andries arft plaets nr. 2 op Lege Duurswoold. Ok arft Andries van zien tante Ferduwe Lenses. Hi'j bezat landt aan de Knolle en dat verhuurt hi'j an de Knolligers. Op Schrappinge woonde ok familie en daor arft hi'j ok een pat van de plaets. In 1640 woonde daor Jan Lenses, die deur ir. Grouwstra *de stamvader van de familie Koopmans* nuumd wodt. Mien omke Jeen Nijboer van Klaozinge trouwde mit Aafje Koopmans

Now maek ik even een uutstappien naor een aander onderwarp en wel de naeme Duurswoold. Oosterwijk citeert dr. Naarding, die op naemkundige gronden op een Friese oorsprong komt. Naarding was Drent, dus zien konklusie was niet verdocht. Mar Oosterwijk dot zels gien uutspraoke. Grouwstra, autoriteit wat Oosterwoolde en zien buurtschoppen anbelangt, blift ok veurzichtig: *Er wordt verondersteld dat de naam Duurswolde moet worden beschouwd als een herinnering aan een kolonisatie-activiteit van inwoners van het pal noordelijk gelegen Duurswoude aan de oevers van het Koningsdiep.* Ik heb et idee, dat ik deur gegevens uut de weesrekening van Andries Alles een stap verder kommen bin in disse kwessie. Andries ontvangt riegelmaotig rente van *Hendrick Jans*

wonende tot Duerswolt in Opsterlandt, omdat iene van zien arflaoters an die man geld liend hadde. D'r staot ok schreven: *het sterffhuijs van Jan Lenses in Duerswolt* en dat is Lege Duurswoold; mar de schriefwieze van beide is etzelde. Andries arft ok een dokument dat een *copie van ontscheiding* mit Hendrick Jans is. Dat moet wel haost op bezit slaon. As d'r een financiële relaosie was, dan is de kaans groot dat d'r ok aandere relaosies weren, bi'jveurbeeld dat ze familie weren. Dat mos ik vanzels veerder uitzuken. Et risseltaot was verrassend. In 1640 was van zathe nr. 3 in et Opsterlaanse Duurswoold veur een dadde pat eigeneresse: *Jantien Roelofsdochter, huisvrouw van Lense Jans.* Daenk even weeromme an Jan Lenses die in etzelde jaor op Schrappinge woonde. In 1698 is zathe 3 hielendal eigendom van *Sjouckjen Hendrix, als Moeder en Tutrix over haer minderj. Soon Roel Roels bij dessels wijlen Man Roel Lenses in echte verweckt.*

En in een stok uut 1696 staot, dat Henriëck Jans dan dörprechter in et Opsterlaanse Duurswoold is.

Dit bin mit mekere toch wel sterke anwiesings veur een baand tussen et Opsterlaanse en et Stellingwarver Duurswoold. Mar ik begeef me hier mar niet in beschouwings over et wanneer en hoe van een kelonisaosie. Wel nuum ik de meugelikhied dat dat niet direkt, mar indirekt via Schrappinge (en meugelik De Haule) verlopen is.

Terogge naor Wijbe Nijenhuis. Op naeme van zien vrouw Andriesje arft hi'j in Lege

Duurswoold, op Schrappinge en in Appelsche.

Zien bezit op 'e Haule heurt daar niet bi', want dat het hi'j zels arfd, dus niet via zien vrouw. De volgende vraoge was dus: hoe kwam Wijbe Nijenhuis, zien hiele leven woond hebbende op Der Izzerd, an bezit op 'e Haule? De uitkomst waor as ik niet om henne kon, brocht mi'j in grote verwarring. Wijbe Nijenhuis arfde et bezit van bi'jzitter Jan Roeloffs van De Haule! Ik had et gevualte as had ik een liek in de kaaste vunnen. Hoe mos ik hier mit an. Even kwam et bi'j mi'j op, dat zien vader Jan Roelofs Nijenhuis niet doodgaon was (in 1748), mar mit een ni'j leven op 'e Haule begonnen was. Een verkeerd idee. Een twiede gedaachte was: et bin dezelde naemen, dus bin ze familie. Mar dat zol dan wel vere familie wezen en dat gefit niet gauw verarving. Ik kwam d'r niet uut.

Wie was die Jan Roeloffs van De Haule. Hi'j was een zeune van Roeloffs Jans, die in 1698 te boek staot, op naeme van zien vrouw, as eigener en bruker van de plaetsen 20 en 23a op Jardinge. Ik heb et idee dat d'r familie-relaosies weren mit de Koopmansen. Zo was Roeloff Jans ok veur een klein pat eigener van de nummers 8 en 9 in Appelsche, krek as Andries Alles. Zels sluit ik niet uut, dat ok hi'j een familiebaand mit Duurswoold in Opsterlaand hadde. De zeune Jan Roeloffs woont in 1728 op 'e Haule, krek an de oostkaant van de Schaansdiek, daenk ik. In 1738 of eerder is hi'j al bi'jzitter. Hi'j arft bezit, mar kocht zels ok bi'. Mit Tammerus Poutsma, schoelemeester op Donkerbroek (familie), kocht hi'j patten van een herberge op Donkerbroek. Oosterwijk nuumt Jan Roeloffs as woordvoerder van de Hauler boeren in onderhandelings mit grootgrondbezitters en de eigener van de Bakkeveenster vaort. Nao de overienkomst gong et *ineens veel sneller met de vervening*. De eerste wiek in Beneden Haulerwiek, naost de Oolde Wiek, kreeg de naeme *Bijsitter Jan Roelswijk*. Waske-meer het d'r in oonze tied, in de ni'jbouw een *Jan Roelswyk* as straote bi'j kregen. (Toegelieke is dit een mooi veurbeeld van

de verfriezing van de Stellingwarver naeme Roeloff.)

Lange tied was et me een raodsel, hoe Wijbe Nijenhuis zien bezit arven kon. Et het dan niet vule zin, om in et wilde weg alles overhoop te haelen. Beter kuj' zels een idee ontwikkelen, uitgangspunten stellen en die konterleren. Twie gegevens had ik. In 1713 *heeft Jan Roelofs, Diaken van de Haule een kint laten doopen genaempt Ebele*. En Wijbe Nijenhuis had een baand mit De Haule, want in 1743 trouwde zien zuster Vroukje mit Abel Jans van De Haule. Vremd was, dat hi'j niet in et Quotisatiecohier van 1749 staot en dat ik al mar niet te weten kwam waor as Abel woonde. Mar hi'j ston wel neteerd as *dorpreger en ontvanger op de Haule*. Et het (te) lange duurd veur ik et idee kreeg dat Ebele en Abel Jans ien en dezelde persoon wezen konnen. Et is meugelik: de Friese Aebele wodt via Ebele de Stellingwarver Abel. En as Jan Roeloffs mar ien kiend kreeg, kan hi'j zien vrouw jong verleuren hebben en trouwden Abel en Froukje laeter bi'j him in. Ik heb daar anwiezings veur vunnen.

Ik geef now een rekonstruktie van de veerdere feiten tussen 1778 en 1790; dat weren familie-gebeurtenissen die in een dramaotische versnelling raekten.

* 1777/'78: Vroukje Nijenhuis, vrouw van Abel Jans, raekt weg; tussen 1744 en 1756 bin van heur vuuf kiender deupt.

* 1782/'83: Jan Roeloffs is d'r bi'j wegvalen. In een boek staot: *nu op naam van de zoon Abel Jans*.

* 1783/'84: Abel Jans is wegraekt; arfgenaem is Hartman Abels en dat hoolt in dat hi'j et ienige overbleven kiend van Abel en Froukje is.

* 1785/'86: Hartman Abels raekt weg; zien wedevrouw arft zien bezit. Op 20 meie 1784 weren ze trouwd, Hartman Abels mit Froukjen Nienhuis, beiden van De Haule. Now wodt as plak De Haule nuumd, mar disse Froukje moet de op ien nao jongste dochter wezen van Wijbe Nijenhuis. Lichtkaans was ze d'r al eerder huushoolster. Hartman en Froukje weren dus neve en nicht.

* 1786/'87: *Hartman Abels weduwe' erven*; zo staot et in et Reëelcohier. Ok Froukje is d'r niet meer en d'r weren gien kiender. Vier jaor nao zien eigen dood is d'r gien inkelde naokommeling van Jan Roeloffs meer. Zien bezit verarft op Wijbe Nijenhuis.

* 1790/'91: Now was veur Wijbe Nijenhuis de tied kommen; hi'j wodde 72 jaor. Zien dochters, mit vanzels heur mannen veur-op, staon kollektief as zien arven in de boeken. Laeter verdielen en verkopen ze et bezit. En zo kwam Pieter van Loon in 1801 op 'e Haule, naodat hi'j in 1799 zien vrouw Hiltje verleuren hadde.

As ik de veurgaonde riegel nog es overdaenke, krieg ik anstried om een cello-sonate van Mendelssohn op te zetten. Een boel zaeken bin nog een sleuten boek veur mi'j; et oplossen van vraogen smit ok altied weer ni'je vraogen op. Iene vraoge moet hier nog anpakt wodden.

Van Wijbe Nijenhuis heb ik mien veurnaeme. Van wie kreeg hi'j op zien beurt die naeme? Vader Jan Roelofs Nijenhuis was trouwd mit Grietje Wybes. Et ligt veur de haand dat Wijbe nuumd is naor de vader van Grietje, zien pake dus. Mar welke Wybe was dat? Nao et kombinieren van een peer gegevens, kwam ik in 1698 uut bi'j Wibe Saekes uut Hooltwoodde. Hi'j was bruker van de plaetsen 1,2,3 en 4, van de laeste drieje was hi'j eigener en van nr. 1 veur een dadde pat. Hi'j had ok Mr. veur zien naeme, dus naost boer kan hi'j ok nog een ambacht uutoefend hebben.

De naokommelings van Wibe Saekes nammen de naeme Siegersma an. Mien tante Uulkje Nijboer trouwde mit Sake Siegersma en laeter woonden ze op 'e Kloosterplaets in Donkerbroek. En die plaetse was in 1723 onderdiel van et omvangrieke bezit van de 16-jaorige Anna Barbara van Loon uut Stienwiek, laeter in Berkoop.

Aj' onderwegens binnen op speurtocht naor al die gegevens, dan bi'j' daor op koncentreerd. Te vule aandere gedaachten heb ik dan niet. Mar opiens op een keer, doe ik al aorig veer op pad was, had ik een

gevuulte van sterke sensaasie. Et gong as een schok deur mi'j henne: mar dan bin ik vule meer Stellingwarver as ik ooit docht hebbe, dan heb ik daor hiele diepe wottels!

Et was echt sensaasie, een euforie (om es een slim woord te bruken). Zoe'n stemming blift vanzels niet zo lange; altied "high" liekt me ok niet goed. Mar d'r blift wat van over en van daoruut heb ik now et zekere gevulte: "Ja, ik bin toch wel een Stellingwarver."

Mar ik zol ik niet blieden, as ik zomar ofstaand nemen zol van mien kritische distaansie. En ik vraoge an mi'jzels: "Wat betekent dat, diepe wottels, wat hoolt dat in, leg dat es kronkreet uut, zonder muulike en mistige woorden te bruken." Ik stao mit de mond vol tanen; het zoe'n veer verleden betekenis veur je en hoe dan? Is et wel goed om je identiteit te vule en te ienziedig an et verleden op te hangen?

Eerder schreef ik et al: vraogen, ok oolde vraogen, smieten altied weer ni'je vraogen op. Moet ik niet vule meer uutgaon van oonze eigen tied of nog beter: naodaenken over de Stellingwarver anno 1999? Op grond waarvan mag iene anspraak mae-ken op die eervolle kwalifikaasie?

Ik mos daor mar es over naodaenken en et zol best aorig wezen as aanderen dat ok deden.

Bronnen:

- Stem- en floreen-, Reëel- en Personele Cohieren.
- Wees- en Proclamaasieboeken.
- Ir. K.J. Grouwstra, *Historische aspekten van het dorpsgebied van Oosterwolde*, 1990.
- G.P. Mulder, *De Voorgeschiedenis van de Verveningen in Appelscha enz.*, 1981.
- Dr. T.H. Oosterwijk, *Notities uit de Geschiedenis van de Ooststellingwerfse dorpen*, 1977.
- J.H. Popping, *Schetsen uit Friesland*, 1892.
- J. Wierda, *Oude Stellingwerfse families*, in *Friese Koerier?*

Eerst mal kieken, laeter lachen

Al sund jaor en dag schrift Klaas van der Weg zien Daegelikse dinkies in De Ovend. Vaeke bin dat nog wel es brieke veurvallegies die aanderen overkommen binnen. Mar... de schriever zels kan netuurlik ok zomar es een mal akkefietien overkommen... (red.)

Vlak bi'j oons woont Klaas van der Weg en buurman Klaas is een echte PvdA-er. En lessend, twie daegen veur de verkiezings, hadde hi'j nog wat foolderties kregen om die rond te brengen. Wi'j stonnen bi'j de diek en zaggen him ankommen en uut de veerte reup hi'j al naor oons: "Hier komt de ni'je postbode, jonges!"

Even laeter stapte hi'j bi'j oons of en jim weten wel hoe dat dan gaot: evenpies kletsen.

Op een gegeven ogenblik zee Klaas: "Zo jonges, en now moe'k veerder."

Mien man, Wieger, leup al op huus an en ik waachte nog even. Now moej'm weten dat d'r krek een boer an 't dongrieden west hadde, dat d'r lag nogal wat glibberig spul op 'e diek. Buurman Klaas stapte op 'e fiets en oe heden, hi'j gong vot- en-drekt over de kop. Hi'j lag op 'e rogge in de stront mit de fiets boven op him, de pette lag een aentien veerder.

Meensken, wat schrok ik, dat ik raosde: "Wieger, kom gauw, buurman ligt op 'e diek!"

Ik pakte de fiets en Wieger pakte Klaas bi'j de aarms en tilde him op, mar die raosde et uut van de piene. Wi'j dochten: hi'j het grif de heupe stokkend, mar dat vul gelokkig mit. Hi'j hong wel slim op Wieger, mar et bekwam toch. Hi'j krimmeneerde nog wel, mar krummelde toch vot.

Wieger zee: "A'k jow was, dan zo'k die foolderties mar in de ofvalbak gooien en kroep mar bi'j de kachel."

"Dat doe 'k ok," zee hi'j.

Op die meniere hebben ze in Ni'jtriene gien foolderties van de PvdA kregen. Klaas het nog wel een schoffien slimme min lopen, mar achterof kunnen we d'r mit mekaander toch ok wel omme lachen.

Hendrik Bron zicht graeg lachende meensken

Alle plaetselike blaeden weren al bi'j him an de deure west, dat hoogste tied veur *De Ovend* om ok es koers te zetten naor et Karkepad in Blesdieke daor as Hendrik Bron woont.

Ankem maand juli wodt hi'j 87 jaor en 65 van die 87 jaor besteedde 'de rustende zwerver' deur op fiets of brommer mit een koffer vol negosie de streek op te gaon. Daor het Bron al een protte over verteld in de kraanten. Mar wat hi'j nog niet pries geven het, dat is zien verkoopfilesografie en die wil hi'j eksklusief veur *De Ovend* wel even kwiet. Die blikt neffens Bron hier- uut te bestaon daj' an et hiem van de meensken vaeke al zien kunnen aj' wat verkopen of niet. As et wat roeg is om huus henne, as et een wat verrinneweerde boel liekt, zeg mar, dan verkoop ie et meerste. Bi'j iene mit een keurig anharkt en oppoetst hiem kuj' et wel vergeten ("Blesdieke was mien beste streek niet").

Ok wil hi'j nog wel even zien taktiek kwiet in de oorlogsdaegen mit slechte betaelers. Doe wodde een vrouw an de deure veurhullen dat neffens een ni'je veroddening iederiene die veur meer as honderd gulden eupen ston in et boek en dus de kost niet verdienen kon, as eerste in anmarking kwam veur wark in Duutsland.

"Ik kreeg de centen drekt mit," zegt Bron.

Tot veur een peer jaor was Bron nog aktief mit veurdrachten veur bejaordeclubs en zo, want hi'j mag graeg lachende meensken zien.

"Dat wark he'k vrogger ok een protte daon," zegt Bron. "Reciteerwedstrieden, hen. Dat was vrogger wat. D'r was vaeke een protte belangstelling. Ie mossen een gulden inleggen en zeggen wat stok aj'

deden. Want malle praot, dat kon vanzels niet op et teniel. En dan mar ofwaachten aj' mitdoen mochten. Ie konnen vaeke mitdoen in twee kategorien: 'ernst' en 'luim'. Ik dee vanzels altied mit in de kategorie 'luim', want bi'j ernst kon 'k mien lachen al niet inholen. De gulden kreej' nao ofloop weeromme."

Dat brengt mitien een herinnering uut die tied naor boven. Et was rond 1920 dat hi'j op 'e Witte Peerden in Stienwiekerwoold op zoe'n aovend was en hielemaole in de ban raekte van een mooi zwat maegien. Wat d'r doe gebeurd is wo'n we niet percies geweer, mar wel dat de jonge Hendrik op 'e weerommereize naor Blesdieke inienend aachternao zeten wodde deur een peer jongkerels mit dikke stokken, van schrik van et rechte pad ofraekte en wel drie keer et Jodenveentien in Willemsoord omme fietste. Doe zag hi'j zien belaogers inienend staon bi'j een kerel, die rustig tegen him zee: "Stap mar op 'e fiets en rie mar naor huus, wie je naokomt kan een schot aachternao kriegen."

"Ja, daor duldden ze doe gien vremde jongkerels," zegt Hendrik Bron, die nao 75 jaor nog hattelik lachen kan om et veurval.

Vuvenzestig jaor mit negosie bi'j de weg. Hoe is zoe'n carriere verlopen? En dan wo'n we geweer hoe Hendrik Bron as achttienjaorige begonnen is as vertegenwoordiger in touwwark veur de firma Ekke de Haan in Et Vene, een touwslae-geri'je. Mit moonsters van koptouwen, spantouwen, peerdezillen en zoks op 'e fiets de diek uut, tot Gieteren en Vollenhove an toe. Doe hi'j 22 was, trouwde hi'j mit Antje van der Bos uut Mildam ("wat een mooi zwat dinkien, docht ik, doe 'k heur veur et eerst zag"). Antje was ni'jster en op

Hendrik Bron mit een koffer vol negosie.

heur anraoden zocht Hendrik et in de kleraosie.

Dat van doe of an op 'e fiets tot Kaelenbarg, Ossenziel en Munnikeburen an toe. Somstieden 40 tot 50 kilemeter daegs. Drie opienvolgende generaosies hadde hi'j somstieden as klaant. Zien spullen betrok hi'j de eerste jaoren van de firma Wierda in Wolvege. Die hadde wel vuuf venters bi'j de weg. Laeter kwam et spul van de textielgroothandel De Groot en Eerdmans uut Bolsward.

Gezellighied, een bakkien koffie en een praotien, dat was belangriek. As hi'j es wat lange vot bleef, belden de klaanten wel es op om te vraogen of hi'j ziek was. Tot veur een peer jaor wodde hi'j nog es beld deur een vrommes uut Paoslo. Heur dochters weren op bezuuk, en as Bron nog es kommen wol mit de koffer mit kleraosie. Dat leek heur gezellig. Ze konnen dan nog es een peer ni'je schotteldoeken uutzuken en wat bi'jpraoten. Sund die keer mos Bron d'r elk jaor nog henne.

Uut zien diensttied wet Bron ok nog wel een mooi verhael. Op herhaelingsdienst was hi'j bi'j de bewaeking van een radiomaste in Scheveningen. Hi'j was onder waachtied in et zunnegien in een duunpanne zitten gaon en in de slaop sokkeld. Doe een officier him over et mad kwam, en him an de schoolders trok, mos d'r gauw wat bedocht wodden. Bron begon wat te hiemen en zee dat hi'j him niet goed vuuld hadde en zomar wegvalen was. D'r wodde een dokter bi'jreupen, en die konstateerde een wat te hoge bloeddruk, dat Bron kreeg een peer daegen rust. "Somstieden kuj' je mar et beste wat onneuzel holen," neffens Bron.

Now moe'n we niet daenken dat Bron zien hiele leven in Blesdieke woond het. Nee, van 1937 tot an 1965, 28 jaor laank, woonde hi'j in Katliek. Mar ok daor was hi'j mit kleraosie bi'j 't pad. In de oorlogsdaegen het hi'j ok een tiedlaank onderdeuken zeten in de Katlieker Bos. Ok zette hi'j wel

es een strikkien in de Bos van Harmsma. Spannende tieden weren dat daore. De droppings daore mit kisten mit spul veur de Ondergroonse het hi'j daor ok beleefd. Ok zat hi'j een tied onderdeuken bi'j nota bene een N.S.B.-er in Stobbegat. Nao de oorlog het Bron een tietien gevangenbeveerder west en 'stille pelisie'. Trots lat hi'j de foto's zien.

"Ik hebbe ok nog et laandarbeidersdiploma," zegt Bron. "Mien heit mulk een koe of dattien, veertien, dichte bi'j Ooldemark. Van de Bronnen is lestdaegs ok een stamboom maekt, daor staot oonze stamme ok in. Neffens die man die et uutzocht het, stammen de Bronnen uut Polen," zegt Bron, die tot slot ok nog wel even een eigen filesofie over de Bronnen kwiet wil. "Stillen en halfwiezen, dat bin de Bronnen, zeg ik altied mar. De middelmaot is d'r haost nooit bi'j."

Lachende gaon we uut mekeer. Hendrik Bron uut Blesdieke, iene van de laesten.

Jantina Vledder-Nijboer

Post uut Kolomna

De tied gaot vlogge, et weer is hier in ien keer ommesleugen. Zo zitten jow midden in de winter en zo is et mooi weer en is alle sni'j mit een peer daegen vot. Et het wel as gevolg dat wi'j een slim wisselend uutzicht hebben. De hiele winter uutzicht over besni'jde velden waar de meensken op an et langlaufen weren en op et mement kieken wi'j uut over een meer. Wi'j hebben wat waeteroverlast, et waeter van de revier komt tot in oonze tuun. Gelokkig staot et gebouw op een hogien en hoeven we niet bange te wezen veur natte voeten. Wi'j kieken mit verbaozing naor et hadde hoger wodden van et waeter. Aovens zien we meensken in roeiboties et waeter op gaon, even een pleziertochien. Gewoonlik kan dit niet, et waeter van de revier

stroomt vusen te hadde om d'r mit een roeibotien op veren te gaon. Iene sovchoz uut et projekt is onberiekber wodden deur al et waeter. Daor wodt op et mement wel van alles inzi'jd en in kassen zet, dus de gruutespecialist braande et in dat hi'j d'r niet henne kon om even wat toezicht uut te oefenen. Oonze Russische direktEUR kwam doe op et idee om een helikopter of te huren. Wi'j dochten dat et gekhied was, mar iene dag laeter hadde hi'j alles orgeniseerd. D'r konnen zesse mit en mi'j wodde ok vraogd of ik mit wol. Ik zee niet van nee, want wees now eerlik, wanneer kriej' now de kaans om in een helikopter te zitten. Op 'e morgen dat et wezen zol ha'k wat last van de zenen. Albertine op schoele en

Mit de helikopter de locht in.

wi'j mit 'n beidend in een Russische helikopter, wel een betien een uitdaeging van et lot! Mar de helikopter zag d'r goed uut, de piloten leken vertrouwd en ien keer in de locht weren de zenen vot. Et hadde trouwens nogal wat om de hakken om de locht in te kommen. We mossen instappen op een terreintien tussen huzen en wat loodsen in en et bleek dat d'r toch wat weinig ruimte was om mit et volle gewicht in de hoogte te kommen. We bin twee keer een stokkien omhogens west en weer naor beneden. Doe wodden d'r drieje uutzet, ikke ok. Ik dochte dat dit et aende van et helikopteraeventuur was, mar gelokkig wullen de piloten alliend mar uut veiligheidsoverwegings wat meer in et vri'je veld statten.

Et was prachtig om de omgeving van Kolomna uut de locht te bekieken. Hier en daor nog wat ressiens sni'j, grote birkebossen, de stad, kleine dörpiens bi'j de weg langes waor aj' gewoonlik langes rieden, en de revier de Oka, waor de loop haost niet van te volgen is deur de overstromings. Et dee mi'j daenken an de tillevisiebeelden van de waetersnoodraamp in 1953.

De sovchoz lag as een eilaantien in et waeter. Eerlik zegd dochten wi'j, veurdat wi'j vertrokken, dat et hiele waeterverhael wat overdreven was en daj' mit wat deurzettingsvermogen ok wel mit een auto te plak kommen konnen. Now we et uut de locht bekeken wussen we wel beter. We bin d'r even omme henne cirkeld om een plakken te zuken om te lanen en dan ziej' dat alle lanen waor disse zoemer kolen verbouwd wodden, onder waeter staon. Et dörpien en de karke staon nog op veilige hoogte, mar daor hej' ok alles mit zegd en de meensken bin drok mit zaandzakken in de weer. Ien keer op 'e grond liekt alles aorig gewoon. Et is mi'j wel vaeker opvalen dat Russen bi'j wat tegenslag heur schoolders ophaelen en dan gewoon mit heur daegelikse wark deurgaon. Een noodroep om hulpe hebben wi'j niet heurd. Goed, et is dit jaor wat slimmer as anders, misschien lopen de kassen ok nog wel vol mit waeter en verzoepen alle

Een dörpien in et waeter.

plaanties, zodat alle wark veur niks west is, mar dat is dan zo.

De veerdere dag hebben we vreselike last had van de oren. Et was een hels kebaol in de helikopter en dat geluud was mar muilik weer uut de oren te kriegen.

Nog even weer naor de winter van oons. Niks gien kwakkelweer, mar een echte koolde winter, mit vule sni'j. Mit Albertine op 'e sleet konnen we prachtig naor buten toe. Koold was et netuurlik wel, mar daor kuj' wel kleren op andoen. Ze wilden oons hier al in et bont hebben, bont is hier een echt staotussymbol. Veural ik hadde daor niet zovule zin in. Et dot mi'j an opzette biesten daenken en daor bin 'k altied al vies van west. Jan is al overstag gaon, hi'j kreeg koolde oren en het een prachtige bontmusse kocht. Veur Albertine hebben we een bontjassien kocht. Heur

winterjasse was lange niet waarm genog en de juffer van schoele zee dat ze ston te goelen van de koolde. As oolden willen jow dat netuurlik niet, dus oonze dochter het een jasse van iekhoortiesbont en een knienemusse. Et spul zit lekker waarm en iederiene hier vint et een prachtige jasse mit as gevolg dat Albertine him ok mooi vint. Wi'j bin an et tellen west hoevule Russische iekhoorties d'r now naekend rondlopen en dat bin d'r hiel wat. Ik hope niet dat de anti-bontbeweging in opstaand komt nao dit verhael, aj' hier vertellen dat een bontjasse in Nederlaand bespeuten wodt mit varve, kiek en ze je verbaosd an en vraogen waarom dat now in hemelsnaeme neudig is. Et begrip twiedehaans jasse kennen ze ok niet, mar daor kun ze de humor wel van inzien. Ik hebbe waacht mit et kopen van een jasse tot wi'j weer in Nederlaand weren. Mit wollen doeken over et heufd en onder de jasse kon ik et krek uutholen bi'j min 20. Ik hebbe now een heerlike waarme jasse uut Duutslaand die anvuult as een doonsdekbedde en waar gien bont an zit.

Now de sni'j vot is zitten we wel weer lekker in de troep. Overal ligt modder en overall ligt ofval. Wi'j, as Nederlanders, bin geliek begonnen op te rumen. Mar tot oonze grote verbaozing is d'r een grote schoonmaek deur de hiele stad. Overal bin meensken an et wark. Alle troep wodt op bulten harkt en vervolgens in de braand steuken. Ie roeken de vuurties de hiele stad deur. Op 22 april is d'r een nationaole schoonmaekdag. Et is de verjaordag van Lenin en die wodt op disse maniere vierd. Waoromme ze et dan nao de tied weer zoe'n grote troep wodden laoten, snap ik niet. Wi'j bin van plan om et op oons terrein een betien netties te holen. Et kan hier best mooi wodden, d'r is plak zat veur een grösveltien, een terras, een basketbalveld hebben we al en ok veur een gruunte-tuun hebben we al een hoeke op et oge. Gruunte is hier niet vule soeps. Ze eten hier kool en kool, een keer rooie bieten en dan weer kool, soms een keer wottels en dan komt d'r weer kool op 'e taofel. Een eigen tuun mit wat meer soorten gruunte

liekt mi'j schone toe.

Vandeweke he'k veur et eerst weer zels in een auto reden. Ik hebbe in jannewaori een keer zo allemachtige vaaste zeten, da'k d'r in iene keer genog van hadde. De laeste maonden bin ik alliend nog mar mit eren op pad west en dat bevil me best mit die vieze sni'j en iestroep. De wegen bin now schone op wat zaand nao, dat d'r stri'jd is. Et asfalt komt niet zo best onder de sni'j weg. D'r zitten grote gatten in de weg en die bin wel zo diepe daj' d'r mar beter niet deur henne rieden kunnen. Zo gauw et begon te dujjen begonnen ze mit asfalt die gatties op te vullen. As die gatten nog vol mit waeter, sni'j of wat ies zatten dan was dat jammer, et asfalt wodt d'r gewoon over henne smeerd. Nog de hieltied aj' zokke dingen zien dan daenk ie: "Dit zal toch niet waor wezen." Mar toch gebeurt et en dat is trouwens mar goed ok, want zo hool ik stof tot schrieven.

Marjan Berk

Soms gebeurt et dat de bekende Stellingwarver schriever in de kunde komt mit een bekende Nederlaanse. Ik zal 't jim nog starker vertellen: ik hebbe de laeste tied algedurig kontakt mit een bekende Nederlaanse. Ik hebbe de laeste tied tot drie keer toe kontakt had mit Marjan Berk. Ja, daor bi'j'm wel evenpies stille van, hen? Dat haj'm niet van mi'j verwaacht. Marjan Berk, kaberaatière, columniste en schriester van *Vrouwenvleugel* op 'e tillevisie. Now en daor gao ik dus mit omme.

De eerste keer da'k mit Marjan in de kunde kwam was op een talkshow in Berkoop. Ja, zoks hebben wi'j in de Stellingwarven. Talkshows. En Marjan en ikke, wi'j wodden daor die aovend interviewd en we mossen d'r allebeide wat veurdregen uut eigen wark. En ik kwam dus naost heur te zitten. De hiele aovend moch ik naost heur zitten. Now, as bekende Stellingwarver bi'j' vanzels al wel hiel wat wend, mar hier wodde 'k toch wel even wat aandere van. Inienend zat ik naost Marjan Berk, bekend van de tillevisie en de roddelblatties. Ja, want ze was krek bi'j de man weg en zo. Daor murk ik trouwens niks van, heur, Marjan was gewoon een gezellig, hups en lacherig jonk. Dat we hebben oe zo genoegelik praot tegere en ze kon et Stellingwarfs ok hiel goed verstaon, zee ze. En ik hebbe ok nog een boekien van heur kocht, die aovend, en daor het ze in zet: *Voor Johan, die weet hoe moeilijk 't is. Met liefde. Marjan!*

Ja, jim heuren et goed. *Met liefde!* Mooi is zoks, hen? Ik bedoel mar, daor gruui ie toch van, van zokke dingen. En ze zag d'r ok hielemaole niet deftig uut of zo, jim moe'n veural niet daenken, dat daor een sjiem vrommes in een dure jurk naost me zat in Berkoop, och heden nee, mien mem zol 't zuver voege en slobberig vunnen hebben wat ze an hadde. Mar aj' an de top

staon, dan hoej' je vanzels ok niet meer zo halfwies op te dirken.

Dat zo zatten wi'j dus tegere in Berkoop en eerlik waor, heur, van zoks woj' toch wel een betien wieselik. Dat ik docht bi'j mezels: now, daor kun die Berkopers mar naor kieken. En d'r wodden ok foto's maakt en echt waor, hiel even docht ik bi'j mezels: now zo'k et niet iensen onaorig vienen as d'r een fotograaf van de *Privé* ommestruunde en dat die Marjan en mi'j stiekem op petret zette en da'k die foto dan de aandere weeks op et omslag van de *Privé* zien zol. Staepels *Privé's* mit oons tegere op 'e cover mit de pakkende kop: **DE NIEUWE VRIEND VAN MARJAN BERK. ZE ZIJN OVERGELUKKIG.** Ja, niet da'k echt wat mit Marjan willen zol, heur, allienig tegere mit op 'e *Privé*. Meer niet. Gek hen, now bin 'k altieten zo nochteren as wat, mar wat kuj' dan toch halfwies beginnen te doen as je zokke dingen overkommen.

Niet iens zo verschrikkelik lange nao die hoogst opwienende aovend in Berkoop zag ik Marjan weer. Op 'e Nacht der Lusten in Liwwadden. Ik mos daor wat veurdregen en zi'j prissenteerde de boel. Dat och, as een man van de wereld leup ik, veurofgaonde an grif opni'j een opwienende aovend, op heur toe, gaf heur de haand en vreug in mien beste Stellingwarfs hoe of et mit heur was en dawwe ommes een schoffien eerder op 'e talkshow in Berkoop mit mekeer in de kunde raekt weren.

Ze keek mi'j an as kwam ik van een andere pleneet. Talkshow in Berkoop? Stellingwarfs? Johan Veenstra? Nooit van heurd! Now, dat tikt an, dat za'k jim vertellen, dan ried' ie een aorige bok. De bekende Stellingwarver schriever. Nooit van heurd! En een schoffien daorveur hawwe nog genoegelik een aovend naost mekeer zeten, ze hadde *Met liefde* veur me in heur boekien schreven en ik hadde nog

wilde visioenen had dawwe tegere veurop 'e *Privé* staon zollen. De blei! Et prentebok! Dat zol me dus niet weer overkommen!

Hiel gauw al zag ik Marjan weer. Op et schrieversfestival in Ooldemark, ik mos daor wat veurdregen en zij prissenteerde de aovend. En daor in Ooldemark gaf ik heur de haand en we praotten zo wat over et Stellingwarfs, want ze mos me nog interviewen ok. En ze gaf de hiele aovend gien teken van herkenning en ikke ok niet. Doe ze an 't aende van de aovend vot zol en ofscheid nam van alleman, keek ze me inienend even an en ze zee: "Hebben wij elkaar al niet eens eerder gezien. Ergens in Drente of zo?"

Ik keek heur ok stief an.

"Nee," zee ik, "in Berkoop."

"O," zee ze, "nou daag."

"Daag," zee ik. En ik docht: of ie bin nog vule wieseliker as ikke of ie bin al griezellig an 't dementeren, mien maegd.

Veurlezen veur Omroep Friesland op 5 meie 1994.

Johan Veenstra

Is 't niet zo?

STELLINGWARFS IN DE RAOD

Et was groot ni'js! Et ston in de *Liwwadder Kraante*, in de *Stellingwarf* en et was op de radio. In de gemienteraod van West-Stellingwarf is now, nao Theo van de Bles van Gruun Links, een twiede raodslid, dat Stellingwarfs praot. Doeke Duursma van de VVD.

Dat is mooi, hiel mooi, en ik kan me best begriepen dat Theo van de Bles glunderde. Hi'j hoeft him now niet meer zo allienig te vulen. Pieter Jonker (PvdA) het et in de raod van Oost-Stellingwarf zwaorder. Die is daor altieten nog de ienigste die Stellingwarfs praot.

Groot ni'js dus. Mar lao'we now es eerlik wezen, zol et eins gien vule groter ni'js wezen moeten, dat al die aandere Stellingwarver raodsleden de hieltied nog gien Stellingwarfs in de raod praoten?

MAJESTEIT

Neffens burgemeester Bert Kuiper van Scharsterlaand hadde keuninginne Beatrix veurig jaor op keuninginnedag in Sneek Fries praoten moeten. En now wi'k d'r niet te mal inbatsen, mar as Majesteit dommiet al Fries leren gaot, zol ze dan ok tien woorties Stellingwarfs leren kunnen? As ze hier dan over vier jaor komt om alle viere de dielen van et Stellingwarfs woordboek in ontvangst te nemen, hoeft ze allienig mar te zeggen: "Ik bin d'r gloepende bliede mit. Bloemhoff is een knaop!" Dan is 't oons wel genoeg. Ie moe'n alles niet in ien keer willen.

Een stokkiesschriever in de Stellingwarven

Pattie meensken hebben niet zo vule op mit tal van verschiensels van disse tied en zels he'k ok wel es et gevuul dat et - mit naeme op technisch gebied - allemaol wel verhipte hadde gaot. Waor aanderen et al rap over "de verworvenheden van oonze tied" hebben, plaets ik nog een peer anhaelingstekens. Gewoon, mit de balpenne. Ik heur mien kollega's op schoele veurlorig nog te vaeke praoten in een soort crypto-tael over et verleuren gaon van een stokkien tekst omdat ze op et verkeerde knoppen van heur tekstverwarker drokt hebben.

Ik maek mit mien huver veur al et mederne gedoe een uutzundering veur iene van die technische hoogstaanties van vandaege-de-dag: de bekaobeling in oonze gemeente. Ze hebben d'r zorgd dat et signaal van Eurojazz, Sky Radio, Concertzender en nuum ze veerder mar op ok op oons ofgelegen plakkiē in Klazienavene storigvrij binnenkomt. Tussen al die mediagigaanten het werachies ok Omroep Friesland een frekweensie toewezen kregen en dat het een protte betekenis veur oons as Stellingwarvers in de diaspora. Dat het netuurlik alles te maeken mit de radiovertellegies die Johan Veenstra op donderdagmiddag op disse zender hoolt. Vuuf minuten authentieke Stellingwarver klaanken in een Klazienaveense huuskaemer: hulde an de techniek!

In 1993 bin de columns - zo maj' een vertellegien dat riegelmaotig in de kraante verschient of op 'e radio verteld wodt ok numen - veur de twiede keer bundeld onder de titel *Stellingwarver Stiekelstokkies 2*. Dat we kun de stokkies van Veenstra now niet allienig beluustren, we kun ze nog een keer naolezen ok. Beide toegelieke gaot ok nog want bi'j et boekien kan een baantien leverd wodden waor een stok

of twaelf van de vuuftig vertellegies op staon.

Stellingwarver Stiekelstokkies 2 is een boekien wodden waor de stiekels in uutstaon naor alderhaande kaanten mar et liekt me toe dat veural een stokmennig Stellingwarver politici d'r een braanderig gevuul an overholen. Heur doen en laoten wodt deur Johan Veenstra krachtig op 'e hakke neumen en becommentarieerd mit de venienigste wapens waor de schriever over beschikt: een scharpe penne en humor.

Et bin niet allienig de Stellingwarver poletieke vrouwluden en manluden die stiekeld wodden. Ok tegen pseudo-moderne zaeken as oolden die speulen leren moeten mit heur kiender en anstaonde moeders die hielemaole van de wieze raeken omdat ze niet weten hoej' d'r mit an moeten, veert Johan Veenstra op zien eigen maniere uut. En a'k et hebbe over "zien eigen maniere" dan bedoel ik daor in et eerste plak mit et naor mien gevuul poergeve Stellingwarfs dat hi'j bruukt in zien vertellegies. Hi'j wet daorbi'j de taelregisters diej' neudig hebben veur een praotien van vuuf minuten haandig te gebruiken. Want we meugen bi'j et lezen van disse stiekelstokkies niet vergeten dat et gaot om de neerslag van et spreuken woord. Zoks stelt netuurlik hiel aandere eisen an de schrieveri'je as et schrieven van een roman, gedicht of essay. Een column zoas Johan Veenstra die iedere donderdagmiddag brengt, mag van de omroepbaozen vaast niet vule langer of kotter as vuuf minuten wezen. Veerder leeft ok wel de gedaachte dat een column as et evenpies kan wat aktueels behandelen moet. Mit zokke en nog een protte andere verhael- of vertelconventies moej' as schriever van radiovertellegies omme weten te gaon. En dat gaot Johan Veen-

stra tot now toe de meerste donderdaegen goed of.

Gelukkig krigt hi'j van Omroep Friesland bliekber aorig wat ruimte bi'j de keuze van zien onderwarpen en hoeft et allemaol niet zo naodrokkelik in de (lokaole) aktualiteit veraankerd te wezen. Bi'jtieden he'k naemelik wel es et gevuul da'k niet genoeg wete van de Stellingwarver poletieke akkefieties of eigenaorigheden van plaetselike poletieke veurmennen. Op zokke mementen brekt et me zoer op da'k in de *Stellingwarf* bi'jtieden niet veerder komme as de overliedenisadverteensies en burgerlike staand. Best meugelik dat die bi'jdregen in *Stellingwarver Stielkestokkies* veur de inwoners van de Stellingwarven vermaekelik binnen, mar veur mi'j is et dan te regionaal bunnen. Beter vuul ik mi'j dan bi'j de vertellegies waor veurvallegies die lanelik of in aander verbaand de aandacht trokken hebben in behandeld wodden. En dan vien ik et juist wel mooi dat Johan Veenstra mit zien levendige fantesie die zaeken weeromme brengt tot Stellingwarver proporsies: Prachtig toch, zoe'n paus die oons van zien balkon in Rome "noffelik kastfeest en vot mit Giovanni" toeropt.

Dan dot blieken dat et Stellingwarfs (van Veenstra!) ommeraek geschikt is veur zokke verhaelen mit anekdotische trekkes. Elke keer a'k ze beluuster of leze in *Stielkestokkies* dan stao ik weer versteld van de utdrokkingsmeugelikheden die et Stellingwarfs in him bargt. Iene die op et wilde idee kommen zol om ze te vertaelen in et Nederlaans krigt et neffens mi'j allieend al verhipte zwaor mit et vienen van Nederlaanse equivalenten veur de andudings die Veenstra bruukt veur de vershillende soorten vrouwluden die in de Stellingwarven rondtoffelen: jonk, vromes, wufien, hutsjefluten, siepeltienen, douwelties, flauwe testen en gao zo mar deur.

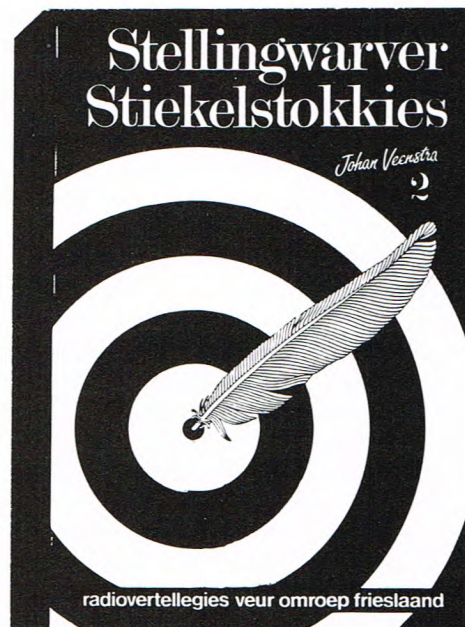
Veenstra het al vaeker zien laoten dat hi'j een jeloersmaekende veerdighied ontwikeld het in et ommeaon mit et Stellingwarfs taeleigen. Hi'j lat dat - binnen de meugelikheden die radiovertellegies van

vuuf minuten him bieden - opni'j zien en heuren in *Stielkestokkies 2*. Hi'j zicht kaans om mit de toch wel appatte utdrokkingsmeugelikheden die et Stellingwarfs in zien hanen krigt, et effekt te berieken dat hi'j veur ogen het.

A'k zo naor him luustre, trappeer ik mezels d'r vaeke op dat mien aandacht veur de utdrokking en de aandacht veur de inhoud om veurrang strieden. Dat wist d'r neffens mi'j op dat et gebruik van et dialekt bi'j Johan Veenstra meer om hakken het as allieend et versterken van een betien "colour locale" binnen et verhael.

Et boekien het ok nog een meerweerde kregen deur de illestraosies van Frans Verschoor. In et cartoonachtige wark van Verschoor bin een peer veurnaeme Stellingwarvers veriewigd, dat et verbaosde me niks da'k tussen al die plaetselike VIPS ok et heufd van de Stellingwarver "topauteur" ontweerde. Knap daon.

Johan Veenstra, *Stellingwarver Stielkestokkies 2*, Stichting Stellingwarver Schrieversronte, boek f 16,90, cassettebaantien f 15,00, boek + baantien tegere f 29,90.

Et kroontien

Veur de kiender/over hiemkunde

Sietske Bloemhoff

Piepmoes en de vlinder

Onderstaond verhael is een veurleesverhael van Sietske Bloemhoff, dat in et veurjaarsnummer van 't Herenhoentien staon het. 't Herenhoentien is een blattien, dat veural bedoeld is veur groep 1 en 2 van et basisonderwies.

Dit keer ston mit naeme de vlinder centraol. De inleiding van et kraantien is d'r omhenne schreven, et verhael over Piepmoes het d'r mit te maeken en ok de verwarkingsmeugelikheden, die in et blattien staon, mar die ok op de inlegvellen te vienen binnen, die elke keer bi'jsleuten wodden. Jim zien op een eer plak in De Ovend een peer veurbeelden van die verwarkingsmeugelikheden.

Mit 't Herenhoentien wodt op 'e schoelen ommeraek enthousiast warkt, zowel deur de leerkrachten as deur de leerlingen. Et doel is om over een schoffien et meerste materiaol uut 't Herenhoentien te bundelen tot een lesboekien. Zo hebben de leerkracht en de leerling nów de hieltied ni'j direkt bruukber lesmateriaol en dommiet een haanzem bundeltien, dat in lengte van jaoren bruukt wodden kan. Et leek d'r de laeste tied op, dat de ontwikkeling van et Stellingwarfs lesmateriaol in Oost-Stellingwarf deur bezunigings van die gemiente stopzet wodden zol. Gelokkig is et tij keerd. De hiemkundemitwarkster kan ok veur de kiender van Oost-Stellingwarf an et wark blieden en et onderwiesveld kan daor dus ok mit 't Herenhoentien warken blieden!

Op een mooie meimorgen stapt Piepmoes zien kesteel uut en de tuun in. Daor staon de bloemen mooi te bluuien. Now en dan blift Piepmoes even staon om ze es wat

beter te bekijken. Wat een prachtige kleuren hebben die bloemen toch. Om him henne goonst et van de bi'jen, vliegen en hommels. Hier en daor zit een herenhoentien noflik wat in et zunnegien te sloemen. Now en dan flodderen d'r vlinders om Piepmoes henne. Zi'j hebben, krek as de bloemen, alderhaande kleuren. In de bos kwetteren de voegels dat et een lust is. "Tjonge, jonge, wat een uutgezochte dag," daenkt Piepmoes. "Wel wat eers as van de winter. Doe laggen d'r hier ja overal hoge sni'jdunen. Prachtig heur, daor niet van, mar in 't laest hej' daor je nocht wel een keertien of!"

As Piepmoes zien tunegien rond west het besluit hi'j om een aentien de bos in te gaon. Wie wet komt hi'j dan wel iene van zien vrunden tegen. Jim weten wel, et roodbossien, de gele gouwe of de doeve. "Mar veul kaans he'k niet," mient de moes. "De voegels zullen wel drok in de weer wezen mit et maeken van nussies. Wie wet kan 'k ze daor nog wel even bi'j helpen." Nao een posien zicht hi'j de gele gouwe en et roodbossien. Wat hebben die et drok! Ze vliegen an en van mit takkies en roegte de bomen in. Daor hebben ze allebeide een mooi plakken vunnen waar ze heur nussies bouwen.

"Hoj, Piepmoes," roepen de voegels. "Koj' oons helpen? Dat komt oons wel goed uut!"

Piepmoes begint vot-en-daolik te togen. Van alles zocht hi'j bi'j mekeer. Takkies, grössies, stökkies mos, veren en haorties. Piepmoes legt alles mooi op staepelties,

't Herenhoentien

BESTE KIENDER.

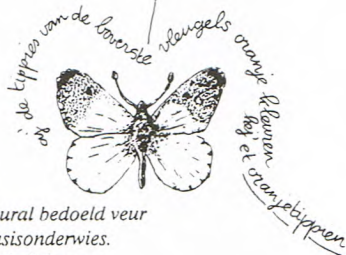
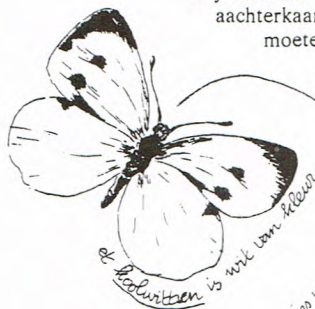
Et is meie! De mooiste tied van et jaor. De meeste bloemen bluien en overal flodderen mooie vlinders omme. De voegels leggen eigies en now en dan kuj' et fiene gesjilp van jonge voegelties heuren.

In dit Herenhoentien gaot et veural over vlinders. Op disse bladziede zien jim al drie van die mooie beesten. Bij' elke vlinder begint een streep. Die streep lopt deur naor de ziedkaante van dit blad. Aj' de bladziede ommeslaon ziej', dat de streep van de linkerkaante veerder deur lopt naor de rechterkaante! Kiek ie dan op de achterkaante van et kraantien dan koj' de drie strepen wéer tegen, totdat elke streep bij' een bloeme ophoolt. Aj' now van elke vlinder of elke streep goed volgen, ziej' welke vlinder naor welke bloeme "vlígt".

Ok de drie inlegvellen hebben mit vlinders te maeken. Op ien van de drie staot een vlinder-masker. Hoe aj' dat masker maeken moeten staot op etzelde vel. Van et volgende inlegvel kuj' een vlinderdeusien vouwen en van et laeste vel een prachtige vlindermobile. Op 'e achterkaante van et Herenhoentien staot hoe aj' et deusien en de mobile maeken moeten. Juf of meester moet jim dat mar gauw een keertien vertellen.

In et midden van et kraantien staot, zoas altied, een spannend verhael over Piepmoes. In de bos vint hi'j een vlinder en ...

Tot de volgende keer!

't Herenhoentien is veural bedoeld veur groep 1 en 2 van et basisonderwies. Et verschient vier keer in 't jaor.

De veurkaante van et veurjaorsnommer van 't Herenhoentien (verkleind). Deur de vlinders op de juuste wieze in te kleuren leren de kiender op een speulse wieze drie vlinders uut heur eigen omgeving kennen.

As ze dan de lijnen volgen, die via bladziede 2 en 3 van et blattien naor de achterkaante daarvan "lopen", zien de leerlingen mitien drie plaanten daor de vlinders wel op vliegen.

dan kun de voegels zels uitzuken wat ze hebben willen. Et roodbossien maekt zien nussien een stok kleinder as de gele gouwe. Hi'j maekt et haost op de grond tussen wat strukies in. De gele gouwe nusselt wat hoger. Hi'j maekt zien nust tussen een peer toeken, daor hangt et aenlik an vaaste.

Now Piepmoes de beide voegels helpt schöt et wark ommeraek op. As de nusten klaor binnen bedaanken de vrunden Piepmoes.

"Daank-je-wel, Piepmoes," sjilpen ze, "kom dommiet mar gauw es weer, dan kuj' oonze eigies zien en laeter vanzels oonze jonge voegelties. Wat zal dat weer een gezellige boel wodden. Ie bin van hatte welkom, heur."

Dan schosselen de beide voegels heur lekker te plak in heur nussies en waachten daor elk op heur eigies.

Piepmoes lopt veerder de bos in. As hi'j al een aentien uut de buurt van de voegels is, zicht hi'j inienend wat. Op de grond ligt wat wits henne-en-weer te schudden. Et is Miep niet, die is veul groter as dit. En et is ok niet et witte puntien van de stat van Klaos de kaeter, dat kan hi'j ok wel zien. Mar wat is et dan wel?

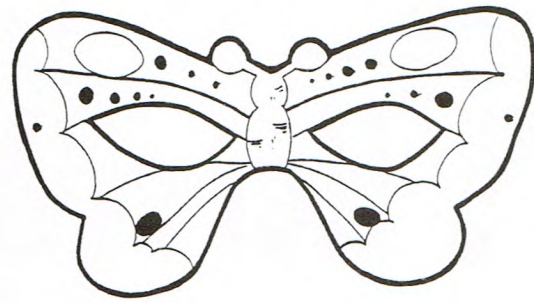
Piepmoes gaot d'r hiel veurzichtig op of, ie weten ja mar nooit! As hi'j vlak bi'j et witte ding is zicht hi'j inienend wat et is. Op de grond ligt een mooie witte vlinder. Now en dan floddert hi'j mit de vleugels. De iene vleugel zicht d'r goed uut, mar mit de ere is d'r wat an de haand.

"Au, au," goelt de vlinder zachies. "Mien vleugeltien, mien vleugeltien. Dat dot me toch zo zeer. Zo kan 'k nooit meer vliegen, wat moet ik now toch..."

Dan zicht de vlinder Piepmoes. "Wie bin ie toch," schrikt hi'j.

"Ik bin Piepmoes," zegt Piepmoes. "Ie hoeven veur mi'j niet bange te wezen. Ik doe je niks. Mar wat is jow toch overkomen?"

"Mien linkervleugel is kepot," snokt de vlinder. "Ik zat zopas op die bloeme daoringerd, doe d'r inienend een katte an kwam. Hi'j leup om him henne te loeren

Op dit inlegvel zien jim twee maskers. Et iene masker het de vorm van een vlinder. Et andere het een wat gewonere vorm. Om de maskers mooi te maeken kuj' ze et beste eerst mooi kleuren, varven of mit stökkies kleurd papier beplakken. Bi'j daor naor je zin klaor mit dan kuj' de maskers nettes uutknippen. Op et plak daor aj' deurbenne kieken moeten knip je een peer gatties. Et juiste plak is daorveur angeven. An de siedkaanten staot een zwatte suppel. Op dat plak moeje een klein gattien in et masker prikken. Deur de gatties doeje dan een touwgien of een illestrekieken. Aj' et masker opzetten kuj' dat touwgien of illestrekieken aachter je heufd langes doen en vaalt et masker niet van je neuzel!

Een veurbeeld van een inlegvel (verkleind).

en zag mi'j zitten. Ik vertrouwde et niet, dat ik vleug hadde weg. Mar niet hadde genoeg. De katte kwam mi'j nao en sleug mit zien klauwen naor mi'j. Wat was ik bange, Piepmoes. Ik perbeerde him te ontkommen, mar doe sleug hi'j weer mit zien klauwen en raekte mien linker vleugel. Zeer dat dat dee, za'k je vertellen. En krek doe 'k docht dat hi'j mi'j hielendal te pakken had, klonk d'r een gekrijs en geraos boven oons! Een grote grieze voegel klapte mit zien vleugels en pikte mit zien snaevel in de kop en de stat van de katte. Allemachtig, wat schrok die katte. Hi'j leut mi'j gauw los en gong d'r vandeur, mit de voegel aachter him an."

"Now," zegt de moes, "dan heb ik wel in de gaten wie as dat weren. Die katte was zeker zwat, mit een witte punte an de stat." De vlinder nikt van ja.

"Juust, dat docht ik al," zegt Piepmoes. "Dat is Klaos de kaeter. Die is altied lieke

vervelend. Hi'j zit mi'j ok vaeke nao, dat aekelike beest. Mar die voegel, dat is vast ien van mien vrunden. Et moet de doeve wel west wezen, dat kan haost niet eers. Kiek, daor komt hi'j werempeld krek weer an!"

"Hoj, Piepmoes," koerkt de doeve. "Mar goed daj' hier niet eerder weren, want Klaos was weer es op oorlogspad. Ik zat mooi van et zunnegien te genieten, doe ik inienend Klaos aachter disse vlinder an zag zitten. Mar hi'j zal dat de eerste tied wel laoten, want ik heb him best wat op et jak geven, die vervelende poedzak. Hi'j is jammerende en mierkende et huus in vleugen."

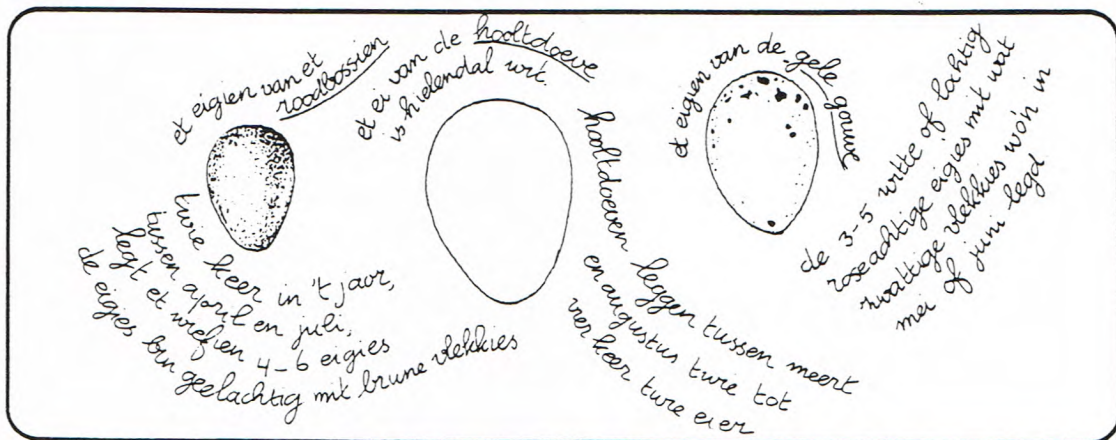
"Goed zo, doeve," zegt Piepmoes. "Wat een gelok dat ie hier krek weren. Heb ie je nussien soms al klaor?"

"Ae, wel nee je," antwoordt de doeve. "Dat kan ja nog wel. Een peer toekies hier en een peer toekies daor en klaor is mien

nust. Et is vandaege vusen te mooi weer om me daor drok om te maeken. Mar hoe moet et now mit de vlinder? Stel dat d'r een ere katte in de bos komt. De vlinder kan nog niet vliegen, hi'j moet aenlik een peer daegen in de rust totdat de vleugel weer hielendal klaor is."

"Mar daor weet ik wel raod op," zegt Piepmoes. "Kom mar een peer daegen bi'j mi'j in de kost, vlinder, ik heb plak genoeg. Ik vien et nog gezellig ok, want mien vrunden bin alliend mar doende mit heur nussies en eigies en zo. Die hebben now toch gien tied veur mi'j. In mien tuun he'k genoeg bloemen mit lekkere hunnig veur je, kom mar gauw mit."

En zo gebeurt et. Piepmoes het een peer hiele gezellige weken mit de vlinder. As ze nao een schoffien veur et eerst mit 'n beidend de bos ingaon, hebben alle drie de voegels al eigies legd. Hoe as die d'r uut zien kuj' hieronder bekieken!

WAT IS D'R NOW STELLINGWARFSE AS 'N STELLINGWARVER BAANK?

De Coöperatieve Veurschotbaank. Een typisch Stellingwarver baank.

Mit vestigings in Berkoop en Noordwoolde.

Een kleine baank dus, mar wel mit grote prestaosies.

Kiek mar es naor oonze rentetarieven.

Of naor oonze hypotheken.

Die kun mit glaans elke vergelieking deurstaon.

Mar niet alliend op financiesel gebied het de Veurschotbaank
grote veurdielen.

Ok op et persoonlike vlak staon wi'j oons mannegien/vrouwgien.

Bij oons hebben klaanten een naeme en kriegen alle andacht
die ze verdienen.

Mar zeg now zels, zo heurt et toch ok in de Stellingwarven?

De Veurschotbaank.

Een kleine baank, mit een compleet dienstepakket.

Van Supersperen tot Hypotheek,

van Verzekering tot Rekening Couraant.

En butendat: De baank die jow tael praot...

DE VEURSCHOTBAANK, DE STELLINGWARFSTE BAANK VAN DE STELLINGWARVEN

Coöperatieve Voorschotbank B.A.

Willinge Prinsstraote 10

Postbusse 1

8420 AA Berkoop

Till. 05164-1441

Heufdstraote Oost 6

Postbusse 101

8390 AC Noordwoolde

Till. 05613-2825